

Barbara Widera

Dialog wieków. Rozbudowa kliniki uniwersyteckiej w Grazu, Kopper, Croce & Klug, 2003

The Dialogue of Centuries. Graz University Clinic Extension, Kopper, Croce & Klug, 2003

Zaprojektowany przez austriackich architektów – Ernsta Michaela Koppera oraz pracownię Helmuta Croce i Ingo Kluga budynek Centrum Badań Medycznych ZMF¹ w Grazu oddano do użytku w 2003 roku. Obiekt jest częścią zapoczątkowanej pod koniec lat 90. XX wieku kompleksowej rozbudowy i restrukturyzacji kliniki uniwersyteckiej w Grazu. Władze miasta i dyrekcja ośrodka medycznego podjęły decyzję o konieczności przekształcenia istniejącego zespołu szpitalnego w nowoczesną placówkę, odpowiadającą najwyższemu standardom zarówno pod względem ratowania zdrowia i życia pacjentów, jak i kształcenia kadry medycznej. Część działań architektonicznych podporządkowano wymaganiom sprzętowym, związanym z warunkami rozmieszczenia i pracy aparatury medycznej najnowszej generacji. Szczególny nacisk położono jednak na zapewnienie użytkownikom przyjaznych i komfortowych warunków, spełniających wymogi już nie tylko ośrodka medycznego, ale wręcz wygodnego hotelu. Takie podejście zostało podyktowane z jednej strony prawami rynku i dużą konkurencją w branży medycznej w kraju takim jak Austria (pacjenci chętniej wybiorą leczenie w nowoczesnym ośrodku, w którym będą się czuli bezpiecznie i wygodnie). Z drugiej strony wzięto pod uwagę wyniki badań, dowodzące, iż obniżenie poziomu stresu, związanego z samym pobytym w szpitalu, znacząco wpływa na efektywność prowadzonej kuracji².

Kontekst

Ważnym aspektem rozbudowy szpitala w Grazu było stworzenie harmonijnych relacji pomiędzy istniejącą architekturą a nowymi obiektami.

Większość budynków na terenie ośrodka wzniesiono w stylu secesji wiedeńskiej, będącym wyraźną zapowiedzią art déco. Cechują go: operowanie układami symetrycznymi, płaskie, zgeometryzowane dekoracje roślinne, pastelowa kolorystyka, niepozbawiona jednakże elementów kontrastowych, akcentowanie walorów materiału i wysoka jakość wykonania oraz skłonność do podkreślania ozdobności i luksusu, w tym wypadku wyrażająca się licznymi złoceniami. W obiektach wznoszonych sto lat później nie ma postmodernistycznych cytatów i bezpośrednich nawiązań do istniejącej zabudowy. Zamiast tego ich autorzy tworzą niezwykle interesujący architektoniczny dialog między pokoleniami budowli. W nowych budynkach również akcentowany jest wysoki standard, nowoczesne formy i materiały, a także współczesne tendencje projektowe. Skala dostosowana jest do funkcji. Autorzy unikają jednak przesadnego wypiętrzania struktur, dbając o zachowanie walorów krajobrazowych miejsca oraz o stworzenie twórczego kontrastu pomiędzy starą a nową architekturą. Tego rodzaju relacja pozwala wydobyć piękno wszystkich elementów tworzących kompozycję, bez faworyzowania którejkolwiek części. W ten sposób obiekty zyskują na wzajemnym kontraście. Pomaga to również uniknąć efektu napięcia, które w tak dużej placówce medycznej byłoby niewskazane.

Funkcja

Centrum Badań Medycznych wzniesiono w celu zapewnienia nowoczesnej infrastruktury, umożliwiającej prowadzenie badań klinicznych i laboratoryjnych. Doskonale wyposażone laboratoria wraz z zapleczem biurowym zajmują powierzch-

Ryc. 1. Lekko nachylona płaszczyzna elewacji wschodniej
Fig. 1. Slightly inclined plane of the east elevation

Ryc. 5. Fasada zachodnia urozmaicona balkonami
Fig. 5. Western facade varied with balconies

Ryc. 2. Efektownie poprowadzona komunikacja dodaje architekturze dynamizmu
Fig. 2. Expressive communication provides the architecture more dynamic look

Ryc. 6. Nowe obiekty wchodzą w rodzaj dialogu z istniejącą architekturą
Fig. 6. The new buildings create a kind of dialogue with the existing architecture

Ryc. 3. Fragment fasady zachodniej
Fig. 3. A fragment of the western facade

Ryc. 7. Mimo dzielących je stu lat budynki dobrze komponują się ze sobą
Fig. 7. Despite a difference of a hundred years the buildings make a good composition together

Ryc. 4. Fragment fasady wschodniej
Fig. 4. A fragment of the eastern facade

Ryc. 8. Wnętrze biblioteki
Fig. 8. The library interior

Ryc. 9. Biblioteka i strefa komunikacyjna
Fig. 9. The library and the communication space

Ryc. 10. Okrywająca okna charakterystyczna faktura ogranicza dostęp światła
Fig. 10. A characteristic fracture covers the windows and restricts access of light

Fotografie autorstwa Barbary Widery. Autorka pragnie wyrazić podziękowania Pani Ulli Pachernigg z Kliniki Uniwersyteckiej w Grazu za cenną pomoc podczas zbierania materiałów do artykułu.
Photographs by Barbara Widera. The author wishes to thank Mrs. Ulli Pachernigg from Medical University of Graz for invaluable help with searching for materials for this article.

nię ponad 4000 m². Wiele uwagi poświęcono wprowadzeniu modularnego systemu struktury organizacyjnej, służącego zoptymalizowaniu funkcjonowania budynku, a w konsekwencji zmaksymalizowaniu skuteczności i efektywności prowadzonych tu badań naukowych. Konwencjonalne laboratoria mogą być wykorzystywane przez indywidualne grupy badawcze. Cztery główne jednostki (Biologia Molekularna, Spektrometria Masowa, Mikro-

skopia i Biofizyka oraz Cytometria Przepływowa) wraz z wyspecjalizowaną obsługą techniczną pozostają do dyspozycji wszystkich pracowników naukowych. Specjalnie wydzielone laboratoria z ograniczonym prawem dostępu służą do badań eksperymentalnych i wymagają przestrzegania określonych procedur bezpieczeństwa. W ZMF mieści się także Centrum Badań Klinicznych oraz Oddział Biostatystyki, zapewniający fachową pomoc podczas przygotowania, monitorowania i analizowania wyników projektów eksperymentalnych. Niezależna Jednostka Audiowizualna oferuje szereg rozwiązań multimedialnych, ułatwiających optymalną komunikację, transmisję danych, obserwację przebiegu badań itd. Istotnym uzupełnieniem funkcji budynku jest biblioteka wraz z Centrum Edukacyjnym, również wyposażonym w systemy multimedialne³. Łącznie powierzchnia użytkowa ZMF wynosi 6141 metrów kwadratowych⁴.

Architektura

W siedzibie Centrum Badań Medycznych w ciekawy sposób połączono elementy nurtu high-tech z akcentami dekonstruktywistycznymi. Dbano o wysoki standard, czytelność komunikacyjną, a także logikę i funkcjonalność przyjętych rozwiązań nie kłóć się z zastosowaniem ciekawej i dynamicznej formy wzbogaconej o intrygujące i wyraziste akcenty. Lekkość i przezroczystość powodują, że nowy obiekt z łatwością wpisuje się w kontekst stworzony przez krajobraz, ukształtowany przez łagodnie pofałdowany teren, roślinność, sąsiednie budynki oraz architekturę pobliskich, wschodnich przedmieść Grazu.

Rampy, mostki, efektowne przejścia oraz odchylone od pionu elementy konstrukcyjne podkreślają dynamiczny i nowoczesny charakter budynku. Z kolei elegancki wizerunek uzyskano dzięki wysokiej jakości wykonania i bardzo starannemu wykończeniu. Elewacja została pokryta dyskretnym matowym szkłem. Asymetrycznie umieszczona klatka schodowa w południowej części budynku łączy się funkcjonalnie z nowoczesną biblioteką, zlokalizowaną w południowo-wschodnim skrzydle. Większość okien biblioteki wychodzi na wschód, aby wewnątrz było doświetlone łagodnym światłem dziennym. Nad przestrzenią komunikacyjną umieszczono dodatkowe przeszklenia, wpuszczające światło słoneczne także od góry. Łatem jego nadmierną ilość można ograniczyć za pomocą szaroniebieskich rolet i nadwieszonych osłon wewnętrznych. Ponadto na część okien naniesiono fakturę przypominającą drobne, niebieskie fale lub... nieregularne pociągnięcia pędzlem. Taki zabieg eliminuje nadmierną insolację oraz

nadaje architekturze nieco swobodniejszy charakter. Chłodną, stonowaną kolorystykę we wnętrzach przełamano dzięki czerwonym akcentom, zastosowanym konsekwentnie, ale też z dużym wycuciem. Natomiast w kawiarni ciepłe, południowe światło zostało zrównoważone za pomocą roletek i blatów w odcieniu wiosennej zieleni. Od strony zachodniej, by uniknąć schematyzmu i monotonii, wprowadzono nieregularnie rozmieszczone balkony z zielenią. Okna zacieniono za pomocą neutralnych żaluzji zewnętrznych.

Budynek ZMF jest umieszczony na zboczu w taki sposób, że stanowi subtelną reinterpretację warunków topograficznych w miejscu, gdzie teren LKH opada w stronę historycznej Stiftingtalstraße, oddzielającej obiektu szpitala od starszych dzielnic miasta⁵. Charakterystyczne załamanie pomiędzy zboczem a doliną znajduje dyskretną kontynuację w strukturze budynku ZMF, który został przedzielony kładką pieszą na dwie części. Jednocześnie następuje w ten sposób rozdzielenie komunikacyjne, związane ze strefami funkcjonalnymi. Kładka zaznacza podział na bibliotekę i laboratorium. Dalej prowadzi aż do końca budynku, do kawiarni, umieszczonej w części południowej, na poziomie szpitala. Zachodnia elewacja otwiera się na strefę

rekreacyjną z wytyczonymi ścieżkami, niewielkimi latarniami i miejscami do siedzenia. Ten zielony teren jest jednocześnie dachem umieszczonego niżej parkingu wielopoziomowego.

Bibliografia

- Nikolaus Hellmayr, *Niveau-Sprünge*, <http://www.architektur-aktuell.at> (12.2004). Pobrano 10.02.2009.
<http://www.architektur.kages.at> (z dnia 09.02.2009).
<http://eng.archinform.net/projekte/19764.htm> (z dnia 12.02.2009).
<http://www.meduni-graz.at/zmf/facts.html> (z dnia 10.02.2009).

¹ Zentrum für Medizinische Grundlagenforschung.

² <http://www.architektur.kages.at> (z dnia 09.02.2009).

³ Dane wg <http://www.meduni-graz.at/zmf/facts.html> (z dnia 10.02.2009).

⁴ <http://eng.archinform.net/projekte/19764.htm> (z dnia 12.02.2009).

⁵ Wg Nikolaus Hellmayr, *Niveau-Sprünge*, <http://www.architektur-aktuell.at> (12.2004). Pobrano 10.02.2009.

Streszczenie

Zaprojektowany przez austriackich architektów: Koppera, Croce i Kluga budynek Centrum Badań Medycznych ZMF w Grazu oddano do użytku w 2003 roku. Obiekt jest częścią zapoczątkowanej pod koniec lat 90. XX w. kompleksowej rozbudowy i restrukturyzacji kliniki uniwersyteckiej w Grazu. Stworzenie harmonijnych relacji pomiędzy istniejącą architekturą w stylu secesji wiedeńskiej a nowymi obiektami było ważnym aspektem rozbudowy. Autorzy tworzą interesujący dialog architektoniczny między pokoleniami budowli, łącząc elementy nurtu high-tech z akcentami dekonstruktywistycznymi. Wiele uwagi poświęcono wprowadzeniu modularnego systemu struktury organizacyjnej, służącego zoptymalizowaniu funkcjonowania budynku, a w konsekwencji zmaksymalizowaniu skuteczności i efektywności prowadzonych tu badań naukowych. Lekkość i przezroczystość powodują, że nowy obiekt z łatwością wpisuje się w kontekst stworzony przez krajobraz, ukształtowany przez łagodnie pofałdowany teren, roślinność, sąsiednie budynki oraz architekturę pobliskich, wschodnich przedmieść Grazu.

Abstract

The building of the Center for Medical Research (ZMF) in Graz, designed by Austrian architects: Kopper, Croce and Klug, was opened in 2003. It has been a part of a restructuring process and complex extension of Graz University Clinic, initiated at the end of the last decade of the twentieth century. Creating a harmonious relationship between the architecture of the existing facilities in the Vienna Secession style and new buildings was an important aspect of the extension. The authors have created an interesting architectural dialogue between the generations of buildings, combining high-tech elements with deconstructivist accents. Considerable effort has been invested in the development of a modular organizational structure, designed to optimize the operation of the building and consequently maximize the effectiveness and efficiency of the research conducted here. Lightness and transparency help the new site easily fit into the context created by the landscape, shaped by gently sloping terrain, vegetation, adjacent buildings and the architecture of the nearby eastern suburbs of Graz.